โครงการการออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำอีสาน

Design for Value-Added Isan Earthenware

ผศ.สุรกานต์ รวยสูงเนิน[1] และผศ.ธนสิทธิ์ จันทะรี[2]

[1, 2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการออกแบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำอีสานนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำในประเทศ ให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำในพื้นที่เป้าหมาย โดยควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำอีสานแบบดั้งเดิม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยคือ การเลือกพื้นที่เป้าหมาย, รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและกระบวนการออกแบบ, และถ่ายทอดความรู้สู่ชาวบ้าน โครงการวิจัยนี้ได้เลือกบ้านหัวบึง อ.เมือง จ.ขอนแก่น เป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งหมู่บ้านนี้ใช้วิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม

ผลการวิจัยได้แบบร่างของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำที่มีการออกแบบใหม่ ซึ่งเหมาะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ตกแต่งบ้าน ตกแต่งสวน และใช้ในสปา สามารถผลิตได้โดยชาวบ้านด้วยวิธีดั้งเดิมคือการตีและผสมกับการขึ้นรูปด้วยดินเส้นและการขึ้นรูปด้วยดินแผ่น ผลการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้าน ได้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ ซึ่งนำมาทดสอบตลาด โดยการทดลองจำหน่าย เป็นเวลา 1 เดือน ผลปรากฏว่า ผลิตภัณฑ์ของโครงการประสบความสำเร็จในการนำออกสู่ตลาด โครงการวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์ สามารถถ่ายทอดความรู้การออกแบบสู่ชาวบ้านเพื่อพัฒนาให้ช่างชาวบ้าน มีทักษะในการสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่เพิ่มมูลค่า โดยคงไว้ซึ่งวิธีการผลิตตามภูมิปัญญาดั้งเดิม ซึ่งจะสามารถเพิ่มรายได้ให้ช่างชาวบ้านต่อไป

Abstract

This research project aimed to increase product value of low-fire earthenware produced in the northeast of Thailand. However, the more specific objectives of this research included 1) to improve the quality of low-fire earthenware products to meet consumers' needs, 2) to increase incomes of the low-fire earthenware makers in the study area, 3) to produce innovative earthenware products to market as well as to conserve the local wisdom of traditionally low-fire earthenware making, 4) to increase value of low-fire earthenware products using product design, 5) to disseminate knowledge of product design process to local earthenware makers, and 6) to develop competency and skill in making new designed low-fire earthenware products among local earthenware makers. Study process consisted of selecting site of study, gathering and analyzing information related to the earthenware

design process, developing new design, and sharing knowledge concerning new design and design process to the local earthenware makers. Hua-Bueng village, Khon Kaen province was selected for the site of study. Traditional method of earthenware making in Hua-Bueng village could be appropriately applied because of its simplicity and the use of unprocessed materials.

Results from the design process were designed models of new design of low-fire earthenware which can be used for daily living, home furnishings, garden decoration, and spa use. At this process, the local earthenware makers were able to produce new designed products on their own by integrating with a traditional way of earthenware making. The prototype products were tested for marketing for 1 month. Results showed that the best selling products were hanging pots with mobiles, small coupled flowerpots, medium coupled flowerpots, press designed pleated pots, tall vases, and square pots, respectively. The research project contributed to knowledge sharing for the local earthenware makers to be able to develop technique and skill in making newly designed products by integrating with their traditional wisdom way. It is recommended that the local low-fire earthenware makers continue to improve their skills with the academic researchers' assistance. In conclusion, the objectives of this study have been met.

คำสำคัญ : เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ, การออกแบบ, อีสาน
keywords : Earthenware, Design, Isan

ความสำคัญของปัญหา

การทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษยชาติในการทำหัตถกรรม แต่ด้วยความลงตัวและคงประสิทธิภาพการใช้งานของผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันจึงยังคงมีการผลิตอยู่ในทุกส่วนของโลก ซึ่งเทคนิคการผลิตไม่ได้มีความแตกต่างจากอดีต จากยุคหินหลายหมื่นแสนปีที่แล้ว (Charleston, 1968)

จากผลสำรวจงานวิจัยเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ ของอีสาน ธนสิทธิ์ จันทะรี (2539) พบว่าวิธีการทำเครื่องปั้น ดินเผาไฟต่ำอีสานในปัจจุบัน ยังคงมีวิธีการ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ เหมือนการทำเครื่องปั้น ดินเผาในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งการสืบทอดคงอยู่ของเทคนิควิธีนั้น นักวิชาการชาวฝรั่งเศส ได้อธิบายว่า วิธีการผลิตถือเป็นชุดความรู้ ที่เรียกว่า "ลูกโซ่แห่งการปฏิบัติการ" (Chains Operatories) ที่ส่งผ่านต่อกันอย่างต่อเนื่องหลายชั่วอายุคน เป็นลูกโซ่ที่ดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมมนุษย์ (ลีดม เลฟเฟิร์ท และหลุยส์ อัลลิสัน คอร์ท, 2550) แต่ในคนรุ่นต่อๆไป ห่วงโซ่แห่งปฏิบัติการกำลังจะขาด ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้า การทำเครื่องจักสาน หรือแม้แต่การทำนา

ลีดม เลฟเฟิร์ท และหลุยส์ อัลลิสัน คอร์ท (2550) ทำงานวิจัยดินเผาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเวลาเกือบ 20 ปี พบว่าอาชีพปั้นหม้อดินเป็นอาชีพเสริม โดยมีอาชีพหลักคือการทำนา แต่ในปัจจุบันช่างปั้นหม้อได้หันไปทำอาชีพเสริมอย่างอื่นที่สร้างรายได้มากกว่า เช่น การเป็นแรงงานในโครงการก่อสร้าง หรือในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ปรากฏการณ์เหล่านี้บ่งชี้ว่าการผลิตภาชนะดินเผาไม่สามารถสร้างรายได้เสริมที่เพียง พอสำหรับการเลี้ยงชีพอีกต่อไป ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆของโลก พบความแตกต่างว่าประเทศอื่นๆ เช่น อินเดีย จีน ยุโรป อเมริกาเหนือ รวมทั้งออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ยังคงมีการผลิตภาชนะดินเผาอย่างมาก และห่วงโซ่แห่งการปฏิบัติการนั้นยังคงดำเนินต่อไป

สำรวจ อินแบน และคณะ (2532) พบว่าในจังหวัดขอนแก่นมีแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ อยู่ 6 แห่ง คือ ที่บ้านหัวบึง บ้านโพธิ์ตาก บ้านดอนบม บ้านโนนธาตุ บ้านวังถั่ว และบ้านคุ้มสะเดาหวาน ซึ่งต่อมา ธนสิทธิ์ จันทะรี (2539) พบว่าในจังหวัดขอนแก่นมีแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำเหลืออยู่เพียง 3 แห่ง คือ ที่ บ้านหัวบึง บ้านโพธิ์ตาก และบ้านวังถั่ว ซึ่งเมื่อสำรวจสอบถาม

ข้อมูลในปัจจุบันพบว่า ในจังหวัดขอนแก่นเหลือแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำอยู่เพียงแห่งเดียวคือ ที่บ้านวังถั่ว อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จึงเห็นได้ว่าการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำมีแนวโน้มจะสูญสิ้นไปในอนาคต หากขาดการอนุรักษ์และส่งเสริมพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ

หากมองปัญหาจากสภาพการปัจจุบันโดย ทั่วไปของตลาดภาชนะเครื่องปั้นดินเผาอีสานพบว่า อยู่ในวิกฤตการณ์ ที่ควรจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาของขั้นตอนและกระบวนการผลิต ปัญหาของการใช้เชื้อเพลิงในการเผา และปัญหาการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และของผู้ใช้ในหลาย ๆ ระดับ (สำรวจอินแบน, 2532) นอกจากนี้ปัญหาหลักของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ คือ ขาดความหลากหลายทั้งด้านรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นแต่ให้ผล ตอบแทนต่ำ จากปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำสูญหายไป ช่างชาวบ้านจากชุมชนไปขายแรงงาน ซึ่งอาจทำให้ชุมชนและสถาบันครอบครัวขาดความเข้มแข็ง

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน จึงจัดทำโครงการวิจัยนี้เพื่อหาแนวทางแก้ ปัญหาด้วยการออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าเครื่องปั้นดิน เผาไฟต่ำอีสาน โดยใช้แนวคิดในการออกแบบอย่างยั่งยืน ใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นหลัก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำในประเทศ ให้มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
2. เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ โดยใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำอีสานให้มีมีเอกลักษณ์งดงาม โดยหวังเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำในพื้นที่เป้าหมาย
3. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพให้กับตลาดควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำอีสานแบบดั้งเดิม
4. เพื่อถ่ายทอดความรู้กระบวนการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำที่มีคุณภาพให้ชาวบ้านกลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นโครงการนำร่อง การพัฒนาเครื่องปั้น ดินเผาไฟต่ำอีสาน ในจังหวัดขอนแก่นในพื้นที่เป้าหมายคือ ที่บ้านหัวบึง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งใช้แนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืนเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบให้กับกลุ่มเป้าหมาย และให้ชาวบ้านกลุ่มเป้าหมายผลิตเครื่องปั้นดินเผาภายใต้โครงการวิจัยออกสู่ตลาดเพื่อทดสอบการจำหน่าย

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ เป็นการประยุกต์ความรู้ด้านการออกแบบอุตสาหกรรม (Industrial design) ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการผลิตของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำของชุมชน โดย แนวความคิดที่ใช้ในการออกแบบเป็นแนวความคิด “การออกแบบอย่างยั่งยืน” (Sustainable design) ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาในปัจจุบัน และเป็นการออกแบบที่คำนึงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต การมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้การจะสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในระดับท้องถิ่นนั้นต้องคำนึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ระบบความเชื่อ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนและสภาพแวดล้อม การใช้วัสดุในท้องถิ่นถือเป็นแนวความคิดหนึ่งของการออกแบบอย่างยั่งยืน เป็นการลดการใช้พลังงานจากการขนส่งทรัพยากร วัสดุในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นวัสดุธรรมชาติจึงสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีราคาถูกเป็นการลดต้นทุนการผลิตด้วย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สะสมมาเป็นเวลายาวนาน ผ่านการทดสอบ ลองผิดลองถูก จนลงตัว เหมาะสมและยั่งยืนสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ การต่อยอดจากภูมิปัญญาจึงเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน อนึ่งการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการออกแบบ เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้ความยั่งยืนและการเพิ่มมูลค่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะทำให้เกิดการเห็นความสำคัญในอนาคต ชุมชนเกิดวิสัยทัศน์และเกิดการสืบทอดในรุ่นต่อ ๆไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยของโครงนี้ได้แบ่งขั้นตอนในดำเนินการออกแบบ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลภาคเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ โดยศึกษารวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น ศึกษาจากหนังสือและตำราทั้งของไทยและต่างประเทศ
2. สำรวจเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ โดยสำรวจรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาจากร้านจำหน่ายกระถางดินเผาในจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา และอุบลราชธานี

3. ออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้น เอกลักษณ์เฉพาะตัว ความสวยงาม ตอบสนองความต้องการของตลาด และสามารถผลิตได้ง่ายโดยชาวบ้าน โดยมีการดำเนินการดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปทรง ประโยชน์ใช้สอย ศิลปกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และการตลาด

3.2 สรุปแนวทางหรือความคิดรวบยอดในการออกแบบ

3.3 ทำแบบร่างโดยวาดเป็นภาพเหมือนจริงให้เห็นสัดส่วนและรายละเอียด

3.4 ทดลองทำต้นแบบในห้องปฏิบัติการ เน้นแบบที่สามารถพัฒนาให้สวยงาม มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมตามแนวความคิดการออกแบบที่กำหนดไว้ และสามารถผลิตได้เองโดยชาวบ้าน

3.5 ทดลองให้ชาวบ้านผลิต โดยนำต้นแบบมาให้ชาวบ้านทดลองทำตาม ภายใต้คำแนะนำจากนักวิจัย จากนั้นวิเคราะห์ความยากง่าย ระยะเวลาในการทำต่อชิ้น และความพึงพอใจของช่างชาวบ้านต่อการผลิตในแต่ละชิ้น เพื่อกำหนดราคาและการปรับปรุงพัฒนาแบบให้เหมาะสม

3.6 ทำแบบสอบถามผู้บริโภค ด้านรูปแบบ และราคา โดยนำตัวอย่างต้นแบบที่ผลิตโดยชาวบ้านมาให้ผู้บริโภคดู ขณะตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นของจริง รูปทรง สี ผิว การใช้งาน โดยให้ผู้บริโภคเลือกแบบที่ชอบและอยากซื้อมากที่สุดเรียงลำดับ และตอบแบบสอบถามเรื่องราคาที่ผู้บริโภคคิดว่าเหมาะสม และผู้บริโภคให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของโครงการด้วย ในเลือกผู้ตอบแบบสอบถามของโครงการจะเลือกหลากหลายอาชีพ

3.7 ปรับปรุงแบบ จากข้อมูลแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแบบ

4. เลือกแบบที่เหมาะสมเข้าสายการผลิตโดยชาวบ้าน และนำออกทดสอบตลาด โดยการฝากจำหน่ายตามร้านต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น

5. ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ เพื่อชาวบ้านสามารถออกแบบ ผลิต และพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำได้ด้วยตนเอง

โครงการวิจัยนี้ได้เลือกบ้านหัวบึง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นหมู่บ้านเป้าหมาย เนื่องจากประชากรในหมู่บ้านนี้เดิมมีอาชีพเสริมคือการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ แม้ในปัจจุบันได้เลิกทำแล้ว แต่ยังคงมีช่างปั้นที่มีฝีมืออยู่มาก ช่างปั้นเหล่านี้ยังคงต้องการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ หากมีผู้สนับสนุนหรือสั่งผลิต นอกจากนี้จากการสำรวจพื้นที่พบว่าศักยภาพของบ้านหัวบึงน่าจะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมและการท่องเที่ยว กล่าวคือ บ้านหัวบึง เป็นแหล่งชุมชนเก่าแก่ที่มีสาธารณูปโภคค่อนข้างดี รวมทั้งปัจจุบันทางจังหวัดขอนแก่นจัดให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีโบราณสถาน ปราสาทหินสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ตั้งอยู่ ประชากรบ้านหัวบึงเดิมเป็นชาวโคราชที่อพยพมาจากอำเภอเมืองและอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการทำเครื่องปั้นดิน เผาแบบไฟต่ำแบบดั้งเดิม ที่เน้นความเรียบง่าย และยึดถือสัจจะของวัสดุ นอกจากนี้วิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านหัวบึง สามารถขึ้นรูปทรงอิสระได้ การใช้วิธีการเผาด้วยฟางข้าวแบบดั้งเดิมทำให้เกิดโทนสีและพื้นผิวที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ และหมู่บ้านมีแหล่งดินเหนียวเป็นทรัพยากรในบริเวณใกล้เคียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในระยะแรก ได้แบบร่างของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำที่มีการออกแบบใหม่ ซึ่งเหมาะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ตกแต่งบ้าน ตกแต่งสวน และใช้ในสปา ผลการสร้างแบบร่างได้ การออกแบบสำหรับ เก้าอี้สตูล อ่าง แจกัน โมบาย โคมไฟ อ่างบัว กระถาง ไหน้ำผุด โมบาย กระถางแขวนมีโมบาย โคมไฟ และชุดอโรม่า

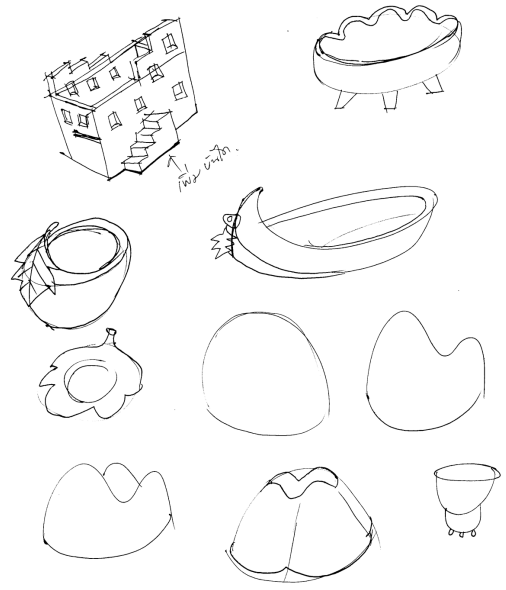

ภาพที่ 1 *แบบร่างโคมไฟและอ่างน้ำผุดรูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ*

ภาพที่ 2 *แบบร่างกระถางกล้วยไม้ และแจกันรูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ*

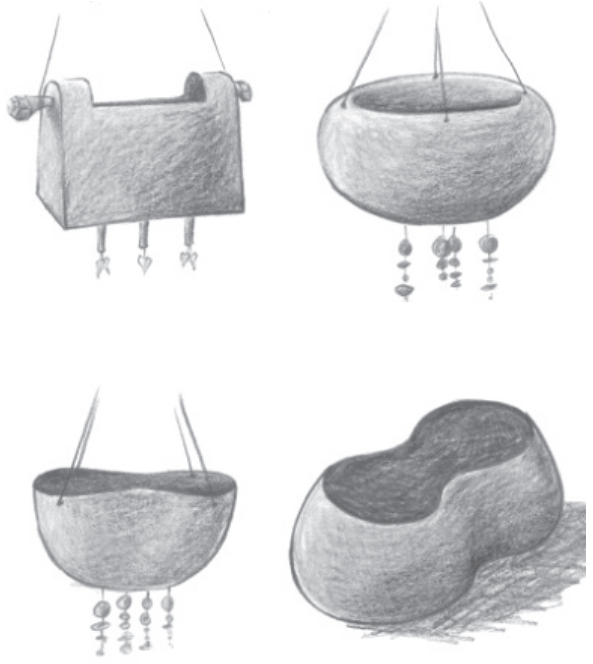

ภาพที่ 3 *แบบร่างกระถางแขวนที่มีโมบาย*

ผลจากการทดลองทำต้นแบบในห้องปฏิบัติการ ทำให้สามารถเลือกแบบร่างที่พัฒนาได้สวยงาม มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมตามแนวความคิดการออกแบบที่กำหนดไว้ และสามารถผลิตได้โดยชาวบ้านด้วยวิธีดั้งเดิมคือการตีและผสมกับการขึ้นรูปด้วยดินเส้นและการขึ้นรูปด้วยดินแผ่นสร้างต้นแบบได้ตามแบบร่าง

ภาพที่ 4 *การขึ้นรูปกระถางรูปทรงธรรมชาติ*

ภาพที่ 5 *การขึ้นรูปด้วยดินเส้น*

ผลการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้าน ได้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำ ดังนี้ กระถางสี่เหลี่ยม ขนาดใหญ่และขนาดกลาง กระถางแฝด ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก แจกันทรงสูงอ่างลายขด กระถางแขวนมีโมบาย โอ่งน้ำผุดลายขด โคมไฟจอมปลวก อ่างล้างมือ กระถางปากจีบลายกด อ่างปากจีบลายกด กระถางปลูกกล้วยไม้รูปตึก และกระถางรูปเป็ด

ภาพที่ 6 *ต้นแบบอ่างบัว*

ภาพที่ 8 *อ่างปากจีบลายกดผลิตโดยชาวบ้าน*

ภาพที่ 7 *ต้นแบบแจกัน*

ภาพที่ 9 *กระถางรูปเป็ดผลิตโดยชาวบ้าน*

ภาพที่ 10 *ผลิตภัณฑ์ต้นแบบออกวางจำหน่ายทดสอบตลาด*

ผลการทดสอบตลาด ทดลองจำหน่าย เป็นเวลา 1 เดือน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2552 ที่ 1) ตลาดประตูน้ำ จังหวัดขอนแก่น ในโซนของตกแต่งบ้านและสวน 2) ร้านต้นคิด อุทยานเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ 3) ร้านข้าวฟ่างดินปั้น ตลาดต้นไม้ ลานไม้มิตรภาพ ถนนมิตรภาพ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ผลการทดสอบปรากฏว่า ผลิตภัณฑ์ที่ขายดีที่สุด เรียงตามลำดับ คือ กระถางแขวนมีโมบาย กระถางแฝดเล็ก กระถางแฝดกลาง กระถางปากเบี้ยวมีลายกด แจกันลายขดทรงสูง กระถางสี่เหลี่ยม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ขายได้น้อยคือ อ่างน้ำผุด และโคมไฟ จากการสำรวจสอบถามลูกค้าที่ซื้อสินค้าของโครงการพบว่า ซื้อเพราะเห็นว่าเป็นของแปลกไม่เคยเห็นในท้องตลาดมาก่อน และซื้อเพราะเป็นงานฝีมือ และลูกค้าบางท่านเสนอแนะว่าสินค้าดูบอบบางไม่คงทน ไม่เหมาะกับการใช้งานหนัก กระถางสี่เหลี่ยมดูใหญ่เกินไป และการใส่น้ำจะซึมควรปรับปรุง นอกจากนี้ผลการสำรวจสอบถามเจ้าของร้านต่างๆ ในตลาดต้นไม้ พบว่าช่วงนี้เป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย ผู้บริโภคชะลอการซื้อของตกแต่งบ้านและสวน ยอดขายลดลงอย่างมาก แต่อย่างไรก็ดีสินค้าของโครงการเป็นที่ชื่นชอบของลูกค้าที่แวะเข้ามาชมที่ร้านมาเห็นแล้วตัดสินใจซื้อเกือบทุกราย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์ของโครงการประสบความสำเร็จในการนำออกสู่ตลาด

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษานี้สรุปได้ว่า ปัญหาหลักของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำคือ การขาดความหลากหลายของรูปแบบทั้งทางด้านรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นแต่ให้ผลตอบแทนต่ำ ซึ่งอาจทำให้ภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำสูญหายไป โครงการ วิจัยการออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้น ดินเผาไฟต่ำอีสานโดยเลือกบ้านหัวบึงเป็นหมู่บ้านเป้าหมายนี้ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยกล่าวคือ สามารถถ่ายทอดความรู้การออกแบบสู่ชาวบ้านเพื่อพัฒนาให้ช่างชาวบ้าน มีทักษะในการสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่เพิ่มมูลค่า โดยคงไว้ซึ่งวิธีการผลิตตามภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ผลิตโดยช่างชาวบ้านหัวบึงที่ร่วมโครงการสามารถนำออกสู่ตลาดได้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคชื่นชอบ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่กระถางปากจีบลายกด อ่างล้างมือลายขด กระถางแขวนมีโมบาย กระถางแฝดใหญ่ กระ ถางสี่เหลี่ยมลายขด โอ่งปากจีบลายกด และอ่างลายขด ส่วนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการของโครงการคือ เป็นช่วงฤดูฝนการทำเครื่องปั้นดิน เผาไฟต่ำในขณะที่มีความชื้นและฝนเป็นอุปสรรคในทุกขั้นตอนการผลิต เริ่มตั้งแต่การไปเอาดินเหนียวในแหล่งดินซึ่งจะถูกน้ำท่วมเข้าถึงลำบาก การตากดินให้แห้งต้องใช้เวลารอช่วงที่มีแดด ฟางข้าวและฟืนที่เป็นเชื้อเพลิง ชิ้นนำมาเผาไม่ได้

ข้อเสนอแนะของผู้บริโภคและจากการทดลองใช้งานพบว่า ควรผลิตรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีหลายขนาด ควบคุมการเผาให้ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแกร่งและคงทนยิ่งขึ้น ผสมดินเชื้อในอัตราที่เหมาะสม ในอนาคตอาจเพิ่มเทคนิคการเคลือบมาช่วยผลิตภัณฑ์ที่ต้องการการเก็บกักน้ำ โดยควรมีการฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องให้ช่างชาวบ้านภายใต้การสนับสนุนความรู้และข้อมูลจากนักวิชาการและผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก ทุนสนับสนุนการวิจัยประเภทอุดหนุนทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2551

เอกสารอ้างอิง

ธนสิทธิ์ จันทะรี. 2539**. รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไฟต่ำในภาคอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม.** ขอนแก่น : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ลีดม เลฟเฟิร์ท และ หลุยส์ อัลลิสัน คอร์ท. 2550. **“เพศและชาติพันธุ์ในหมู่บ้านผลิตภาชนะดินเผาของประเทศไทย”** ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ มนุษย์กับภาชนะดินเผา : จากอดีตกาลสู่โลกสมัยใหม่, 75–92. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

สำรวจ อินแบน และคณะ. 2532. **รายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจสภาวะเทคโนโลยีเซรามิกส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Charleston, R. J. 1968. **World Ceramics.** New York : The Hamlyn Publishing Group Ltd.

การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวความคิด ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยทางด้านสถาปัตยกรรมและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ จากภายในและภายนอกคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม และส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดการวิจัย และการพัฒนาองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรม ทุกบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง

เกณฑ์การพิจารณารับบทความ

บทความที่ส่งมาให้พิจารณาลงตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์ ที่ใดมาก่อนทั้งในหรือนอกประเทศ และสาระบทความและแนวเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร บทความต้องมีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนทุกคน ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. ตำแหน่งทางวิชาการ วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงานและอีเมล์ติดต่อของผู้เขียนบทความหลัก
3. บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวรวมกันไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ
4. คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อย่างละไม่เกิน 3 คำ
5. เนื้อเรื่องควรประกอบด้วย บทนำ (ครอบคลุมความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง) ตัวเรื่อง บทสรุปและวิจารณ์ผล กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิงทั้งภายในและท้ายบทความ ความยาวของเรื่องรวมรูปภาพประกอบหรือตารางไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ ขนาดเอ 4
6. ตัวอักษรไทยในเนื้อหาใช้ Browallia New ขนาด 14 และพิมพ์เว้น 1.5 บรรทัด
7. สมการ รูปภาพ และตาราง ให้มีความชัดเจนและมีการลงหมายเลข และต้องให้มีการกล่าวถึงในตัวบทความ และรูป-ตารางควรระบุที่มาถ้าไม่ได้สร้างขึ้นเอง ความละเอียดของรูปภาพไม่ต่ำกว่า 300 dpi
8. การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมควรเป็นไปตามรูปแบบการเขียนการอ้างอิงและบรรณานุกรมสำหรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ดูรายละเอียดหน้าถัดไป)
9. การส่งต้นฉบับ ให้ส่งบทความ พร้อมรูป หรือ ตาราง จำนวนสำเนา 2 ชุด มาที่บรรณาธิการวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
10. ผู้เขียนจะได้รับการติดต่อเพื่อปรับปรุงบทความโดยคำแนะนำจากกองบรรณาธิการ เมื่อผู้เขียนแก้ไขปรับปรุงบทความแล้วให้ส่งบทความสุดท้าย (Final Manuscript) จำนวน 1 ชุด พร้อมไฟล์ที่มีเนื้อหาตรงกับบทความสุดท้าย ในแผ่น CD เมื่อบทความมีความสมบูรณ์ครบถ้วนพร้อมที่จะลงตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งการรับเรื่องเพื่อตีพิมพ์ให้ทราบโดยเร็วที่สุด
11. ส่งบทความทั้งหมดส่งไปยัง บรรณาธิการวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถนนมิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
12. บทความส่งทางจดหมายอิเลคทรอนิคส์ ให้ส่งไฟล์ที่จัดเตรียมด้วย Microsoft Word ไปยังบรรณาธิการวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น: Kanipr@kku.ac.th หรือ thacha1@kku.ac.th

การอ้างอิงและบรรณานุกรม

1. การเขียนอ้างอิงในเนื้อเรื่องบทความ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง (สำหรับคนไทย) ชื่อสกุลผู้แต่ง (สำหรับชาวต่างประเทศ) และปีพิมพ์ของเอกสาร หรือใส่ชื่อและปีอยู่ในวงเล็บ

.....สำหรับผู้แต่ง 1 คน.. (ทวีโชค, 2544)

.....สำหรับผู้แต่ง 2 คน. (Woodburne and Burkel, 1994)

.....สำหรับผู้แต่งมากกว่า 3 คน (พรสวัสดิ์ และคณะ, 2536) หรือ (Vatanaspt et. al.,1999)

2. วิธีการเขียนบรรณานุกรมท้ายบทความ: การอ้างอิงและบรรณานุกรม ให้เรียงลำดับเอกสารภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ เรียงลำดับตามตัวอักษรและสระ กรณีผู้เขียนคนเดียวกันให้เรียงตามปีที่ตีพิมพ์

2.1 การอ้างอิงหนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ทวีโชค วิษณุโยธิน. 2544. **ออร์โธปีดิกส์ สำหรับนักศึกษาแพทย์**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

2.2 การอ้างอิงบทความในหนังสือ:

ชื่อผู้เขียนบทความ. ปีพิมพ์. ชื่อบทความ. ใน **ชื่อหนังสือ**, หน้า. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

พวงทอง บุญทรง และเกรียงศักดิ์ หามะฤทธิ์. 2541. ชนิดความเสียหาย และประชากรหนูในไร่ถั่วเหลือง. ใน **เอกสารสารการสัมมนาทางวิชาการแมลงและสัตว์ศัตรูพืช ครั้งที่ 11**, หน้า 523-536. กรุงเทพฯ: กองกีฏ และสัตววิทยา กรมวิชาการเกษตร.

Woodburne, RT and Burkel WE. 1994. Head and neck. In **Essential of Human Anatomy**, p.187-310. 9th ed., New York: Oxford University Press.

2.3 การอ้างอิงบทความในวารสาร:

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่ (ฉบับที่) : หน้า.

ตัวอย่าง

วิชัย โชควิวัฒน. 2529. การผสมผสานบัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยด้านการรักษาพยาบาลกับบัตรสุขภาพ. **แพทยสภาสาร**. (ธ.ค.) : 617.

Vatanasapt, V, Sripa, B, Sithithaworn, P, Mairiang, P. 1999. Liver flukes and liver cancer. **Cancer Surv**. 33: 313-314.

2.4 การอ้างอิงท้ายเรื่องของ web site:

ชื่อผู้แต่ง. ปีพิมพ์. ชื่อเรื่อง. [ออนไลน์] [cited วันเดือนปีที่อ้าง]. เข้าถึงได้จาก : URL

ตัวอย่าง

มีชัย ฤชุพันธ์. 2543 ความคิดเห็นของมีชัย : การปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ [ออนไลน์] [อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545] เข้าถึงได้จาก :

http://www.meechaithaland.com/meechai/showshtml.

UNESCO. 2002. Guidelines on Designing Web Pages for Libraries. [Online] [Cited 13 June 2002]. Available from :

http://www.unesco.org/webworld/participer/guidelines/.